



ההיסטוריה של קהילת המודיעין הישראלית מתחילה ביציאת מצרים, עת התגבשו בני ישראל לעם, ונמשכת עד ימינו אלה. אירועים שונים של הקהילה, אנשים שפעלו במסגרתה, שיטות העבודה בה ומבצעים רבים שביצעה נשארו עלומים מעיני הציבור הרחב. חלקם התפרסמו רק בחלוף השנים, או בעת תקלה, ורק מקצתם זכה לפרסום בבולי ישראל. ברוב המקרים אין הבול קושר בין הציור שעליו לבין קהילת המודיעין. מטרת מדור זה היא לספר על הקשר בין הבול ובין הקהילה, על שיטות עבודה של המודיעין המשתקפות בבולים ישראלים ועל אנשי מודיעין לפני קום המדינה ובשנות קיומה המופיעים בבוליה

בול פגיעה

בולים ישראלים מספרים על המודיעין



שמעון אביבי | shimon.avivi@gmail.com

לוחמים בארצות יעד

ישראלי עובד המוסד הנשלח לפעול בארץ יעד מכונה לוחם. הלוחמים פועלים בחשאי רבה ונחשפים לציבור רק כשהם מתגלים ונתפסים בידי האויב.

יוסף בצרי (אברס), יליד 1923 ועו"ד במקצועו, הצטרף לתנועת "החלוץ" ול"הגנה" בעיר הולדתו בגדד. בדצמבר 1949 הצליח לעלות לישראל לאחר שהבריח את הגבול לאיראן. בישראל גויס לפעילות מודיעינית ונשלח בחזרה לעיראק. בינואר 1951 התרחש גל פיגועים נגד מטרות יהודיות ומערביות בבגדד, כנראה בידי האחים המוסלמים, ונפגעו עשרות אנשים. הבולשת העיראקית החלה במעצרים נגד מחתרת ציונית שפעלה בעיראק.

ב-22 במאי נעצרו שני שליחי מודיעין בבגדד, יהודה תג'ר ומרדכי בן-פורת. בצרי מצא מסתור אצל דודו אך ב-5 ביוני 1951 נעצר, יחד עם שלום צלאח ולטיף אפרים. הם הואשמו במעורבות בפעילות חבלנית נגד יהודים בבגדד כדי לעודדם לעלות לישראל. בצרי הואשם גם בריגול. בצרי וצלאח נידונו למוות וגזר דינם בוצע ב-19 בינואר 1952. אחרי מותו הוענקה לבצרי דרגת קצונה בצה"ל.

ד"ר משה מרוזק נולד בקהיר ב-20 בדצמבר 1926, היה פעיל בתנועה הציונית ורופא במקצועו. בשנת 1951 הגיע ארצה וגויס ליחידה

131 של אמ"ן. במהלך 1952 הגיע שוב ארצה, עבר אימונים מקצועיים בצה"ל והוסמך כקצין בדרגת סג"ם. הוא שב למצרים ומונה למפקד התא בקהיר.

המהנדס שמואל עזר נולד באלכסנדריה ב-22 בנובמבר 1929, וכבר בצעירותו נתפס לציונות. ב-1952 סיים לימודי הנדסת חשמל בהצטיינות. הוא גויס ליחידה 131 והיה למנהיג התא באלכסנדריה.

ב-1954 התגבש הסכם בין מצרים לבריטניה על פינוי הכוחות הבריטיים מתעלת סואץ. בארץ הוחלט להפעיל את הרשת במצרים לביצוע פעולות חבלה כדי לסכל מגמה זו. מרוזק התנגד לכך בטענה שהם לא הוכשרו להיות חבלנים ואין להם אמל"ח תקיני. לפיכך שחרר מפקד היחידה את מרוזק מתפקידו והתא הקהירי לא שותף יותר בפעילות המחתרתית.

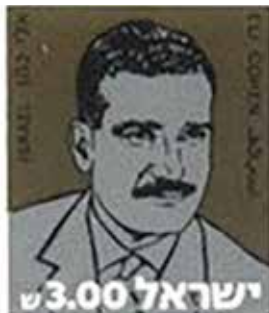
בקיץ 1954 קיבלו חברי תא אלכסנדריה הוראה: לבצע פעולות חבלה במתקנים ציבוריים באלכסנדריה ובקהיר. בפעולה בבית קולנוע באלכסנדריה נתפס חבר התא פיליפ נתנון, כשפצצה שהייתה בכיסו התלקחה בטרם עת. בתוך שבועיים נתפסו כל חברי הרשת בקהיר ובאלכסנדריה. במשך ארבעה חודשים נחקרו חברי המחתרת ועברו עינויים קשים. ב-11 בדצמבר 1954 החל משפטם וב-27 בינואר 1955 ניתן גזר דינם. מרוזק ועזר נידונו למוות בתלייה והועלו לגרדום בקהיר ב-31 בינואר 1955. לאחר

מותם הוענקה להם דרגת סא"ל. לימים, ב-19 באפריל 1977, הובאו ארונותיהם לישראל והם נטמנו בחלקת הרוגי המלכות בבית הקברות בהר הרצל בירושלים.

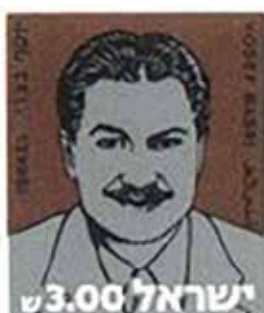
אלי כהן נולד במצרים בשנת 1924. הוא היה פעיל בתנועה הציונית ובשנת 1957, בעקבות מבצע קדש, גורש ממצרים ועלה לישראל. בשנת 1960 גויס ליחידה 188 באמ"ן (ממשיכתה של יחידה 131) וב-1961 נשלח לארגנטינה כדי לבסס בה את כישוריו כערבי ארגנטיני ממוצא סורי. ב-1962 הגיע לדמשק ושכר דירה מול המטכ"ל הסורי, כשמשמיתו העיקרית הייתה התרעה למלחמה. בתוך זמן קצר הוא ביסס את דמותו כאיש עסקים רב פעלים והצליח להתחבר לאנשי מפתח במערכת הצבאית והפוליטית בסוריה ושמע מהם מידע רב וחיוני שעניין את קהילת המודיעין בארץ.

ב-1 באוקטובר 1963 הועברה יחידה 188 מאמ"ן למוסד והמשיכה לפעול בהתאם למתכונתה הישנה. ב-26 בינואר 1965 הגיע ארצה מברק מהמודיעין הסורי המודיע כי אלי נתפס. המברק הגיע בתדר ובשעה שבהם נהג אלי לשדר. משפטו של אלי נמשך עשרה ימים ובסופו נגזר עליו עונש מוות. הוא הועלה לגרדום ב-18 במאי 1965 בכיכר העיר. נסיבות תפיסתו של אלי לא נתבררו עד היום. ההנחה, שמעולם לא אומתה, היא שהסורים הצליחו לאכזר את המשדר שלו וכך הגיעו לדירתו. ☒

מתוך גיליונית הזיכרון "הרוגי מלכות בדור התקומה", שהונפקה ב-22.12.1982. הכוללת 20 בולים לזכר 20 חללים.



אלי כהן



יוסף בצרי



שמואל עזר



ד"ר משה מרוזק